TEN ROOMS OF THE MIND

INTELLIGENCE

Understanding

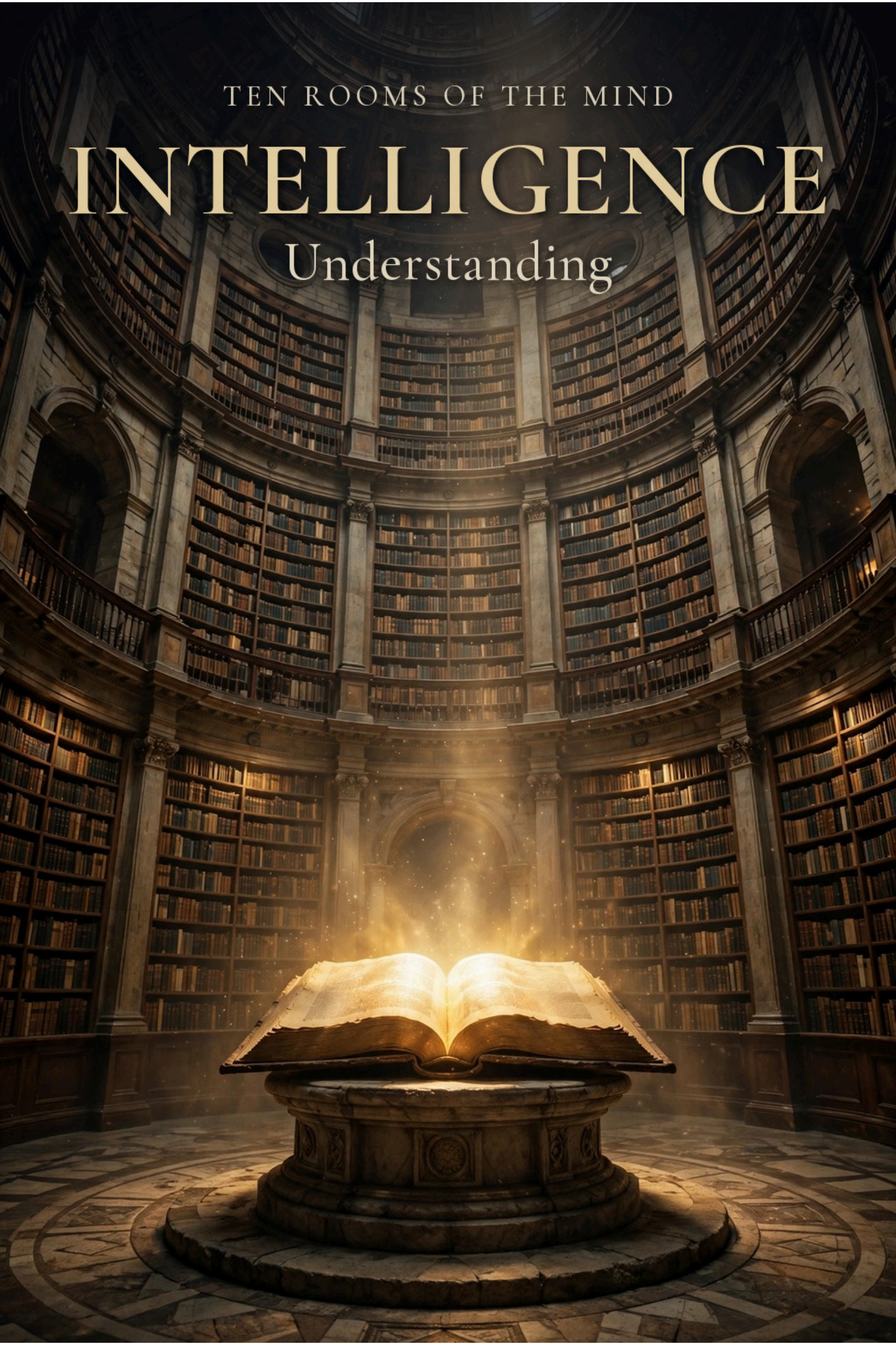

VUTLHARI BYA GILLETTE

Ku twisisa

TIKAMARA TA KHUME TA MIEHLEKETO

Ku ni yindlu leyi un’wana ni un’wana wa hina a tshamaka eka yona a nga si tshama a yi hlawula.

A yi na adirese. A yi kombisiwi eka mepe wihi na wihi. Kambe hi yi tiva ku tlula ndhawu yihi na yihi leyi hi tshameke hi hanya eka yona hakunene. Endzeni, ku ni tinyangwa ta khume.

Tin’wana hi ti pfula siku na siku hi nga swi xiyi.

Tin’wana hi ti hlayisa ti lotlekiwile, hi tiendla onge a ti hi khumbi nikatsongo.

Kutani ku ni tikamara leti hi nga ti akangiki hi hexe, kambe hi ndlela yo karhi hi ti rhwala endzeni ka hina hambiswiritano. Leyi a hi thiyori.

A hi buku ya saykholoji leyi kukumelaka ntshuri eshelufini.

I ntsheketo wa wanuna loyi a fambeke etikamareni leti ta khume yin’we hi yin’we, hakanyingi a nga swi tivi laha a a ri kona, naswona loyi sweswi, a ri ni malembe yo engetelekeyana emakatleni ya yena, a ringetaka ku ti hlamusela hilaha a ti hanyeke hakona.

Tinyangwa ta khume.

Ndzi ti pfurile hinkwato.

Tin’wana hi ku navela ku tiva.

Tin’wana ndzi nga tiyimiselanga.

Tin’wana ntsena loko se a swi hundzile nkarhi wo tlhelela endzhaku.

Loko tikamara leti ti ku twala ti tolovelekile, a hi hikuva ti tsheketa ntsheketo wa mina.

I hikuva, kun’wana ehansi-hansi, ti tsheketa ni wa wena.

Ferdinando

VUTLHARI — Ku twisisa

Loko ndza ha ri ntsongo, a ndzi pfumela leswaku vutlhari i mhaka ya tinhlamulo.

Hi ku famba ka nkarhi ndzi kumile leswaku i bya swivutiso.

Ndzi hlangane ni vavanuna lava dyondzeke lava a va tiva hinkwaswo.

Ni vavanuna vo olova lava a va twisisa hinkwaswo.

Ku hambana a ku ri kukulu swinene.

Vo sungula a va hlengeleta.

Va vumbirhi a va twisisa.

Vutlhari bya ntiyiso a byi hlaseli.

Byi xiya.

A byi hatliseli ku avanyisa.

Byi rindza.

Byi fana ni fasitere leri pfulekeke ku tlula nyangwa lowu pfariweke.

U byi tiva eka swilo switsongo.

A byi tshami byi hatlisa.

Hikuva byi tiva leswaku ntiyiso kwalomu ka minkarhi hinkwayo wu rharhanganile ku tlula mavonelo ya hina.

Naswona lava tlhariheke hakunene a va tshami va titwa va ri ehenhla ka van’wana.

Va titwa va navela ku tiva.

Va tiva leswaku ku tiyiseka kun’wana ni kun’wana i ka nkarhinyana.

Ntiyiso wun’wana ni wun’wana wu ni ndzhuti.

Naswona ku twisisa swa tika swinene ku tlula ku vulavula.

Kutani munhu wo karhi u kumile leswaku vutlhari byi nga hundzuriwa bindzu.

Byi pimiwile.

Byi hlawuriwile hi mintlawa.

Byi pakiwile.

Byi xavisiwile.

Ku humelele swikambelo, tinomboro ni minxaxamelo ya swiyimo.

Onge miehleketo yi nga hunguteriwa eka maraka.

Onge vutlhari byi hanya endzeni ka phepha ra swivutiso.

Namuntlha vanhu vo tala va hakela leswaku va byeriwa leswaku va tlharihile.

I makete lowu rhumbukaka.

Kambe xilaveko xa xitiyisekiso xexo hi xoxe xi fanele ku hi susumetela ku anakanyisisa — xivutiso xo sungula xa ntiyiso lexi xikambelo xexo xi nge pfuki xi xi vutisile.

Ferdinando